

פרטי דינים:

חזקיה מפני מה אמרו בין כך ובין כך **קניג** ישתעבד שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומפיל עצמו לגייסות ומפקיע עצמו מיד רבו אם ידע שביאוש כזה דאתי בעל כרחו יוצא מיד רבו ראשון יפיל עצמו לגייסות של גוים עד שיתייאש ממנו רבו ואח"כ יברח מהם ויהיה בן חורין. קיד

כתוב בבבלי: אמר להן רשב"ג כשם שמצוה לפדות את בני חורין כך מצוה לפדות את העבדים. להלן פירוש בבבלי: לפי אב"י, שהם כפשוטן, ולפי רבא:

אב"י: דאמר לפני יאוש וטעמא דת"ק משום מימנעי ולא פרקי היינו דקאמר כשם דאיהו לא חייש למימנעי ולא פרקי משום דמצוה לפדותו.

רבא: רשב"ג לא הוי ידע מאי קאמרי רבנן - והכי קאמר להו אי לפני יאוש קאמריתו היינו כשם...

אי לאחר יאוש קאמריתו - כדחזקיה ולרבא דאמר לאחר יאוש ולרבו שני רבו שני ממאן קני ליה משבאי שבאי גופיה מי קני ליה אין קני ליה למעשה ידיו [עד כאן לז:]

לוקח	עבד	מקור
ישראל	גוי - גופו	מהם תקנו אתם קונים מהם
גוי	ישראל - גופו	מהם תקנו - ולא הם קונים מהם
גוי	גוי - גופו	מהם תקנו - ולא הם קונים זה מזה
גוי	ישראל מעשה ידיו	קונה
גוי	[כסף] גוי - מעשה ידיו	קונה
גוי	[חזקה] קנה גוי - מעשה ידיו	קונה
ישראל	גוי - חזקה	קונה
גוי	ישראל - חזקה	קונה

פרטי דינים:

ריש לקיש מנין לעובד כוכבים שקנה את העובד כוכבים למעשה ידיו שנאמר וגם מבני התושבים הגרים עמכם **מהם תקנו:** אתם קונים מהם - ולא הם קונים מהם ולא הם קונים זה מזה לגופו יכול לא יקנה זה את זה למעשה ידיו אמרת ק"ו עובד כוכבים ישראל קונה עובד כוכבים עובד כוכבים לא כ"ש

יש קניין לגוי בחזקה: אמר רב פפא עמון ומואב טהרו בסיחון. אלמא עובד כוכבים קונה מחבירו קרקע בחזקה והאי עבד נמי כיון דאפקריה ישראל ביאוש קנה ליה עובד כוכבים בחזקה: טהרו בסיחון דכתיב (דברים ב) אל תצר את מואב וכן בבני עמון אל תצורם (שם) וכתוב (במדבר כא) כי חשבון עיר סיחון וגו' אלמא טהר מואב בסיחון. ובני עמון אשכחן ביפתח (שופטים יא) שאמרו לו מלאכי בני עמון כי לקח ישראל את ארצי בעלותו ממצרים מארנון ועד היבוק ואשכחן כשכבשו את ארץ סיחון ויירש את ארצו מארנון עד יבוק וגו' אלמא מבני עמון כבשה והדור ישראל וכבשו מיניה וטהרה להם על ידו אלמא קנייה בחזקה.

עובד כוכבים ישראל מנל דכתיב וישב ממנו שבי

א"ר יוחנן עבד עבד כנעני של ישראל שנשבה ואח"כ ברח מבית האסורים של עובדי כוכבים יצא לחירות ולא עוד אלא שכופין את רבו וכותב לו גט שיחרור להחירו בבית ישראל

הגמרא מפרשת למה יצא לחרות, הרי הוא פסק הלכה כרשב"ג, כמבואר למטה, ולהלן התירוץ לפי אב"י ולרבא:

תנן רשב"ג אומר בין כך ובין כך ישתעבד ואמר יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראה אחרונה!

אב"י מוקי לה להאי לפני יאוש והאי לאחר יאוש

רבא דאמר מתניתין **לאחר יאוש** - טעמא של רשב"ג משום דחזקיה - בורח שאני השתא לקטלא מסר נפשיה כדי לצאת מידי גייסות אפולאי אפיל נפשיה לגייסות!

אמתיה דמר שמואל אשתבאי - פרקוה לשום אמהתא ושדרוה ליה שלחו ליה אנן כרשב"ג סבירא לן את אי נמי כרבנן סבירא לך אנן לשום אמהתא פרקינן לה ניהלה. ואינהו סבור לפני יאוש הוה

ולא היא, לאחר יאוש הוה כאב"י ושמואל לא מיבעי' דאשתעבדי לא משתעבד בה, אלא גיטא דחירותה נמי לא אצרכה לטעמיה ק"י:

דאמר שמואל המפקיר עבדו יצא לחירות ואינו צריך גט שיחרור שנאמר וכל עבד איש מקנת כסף: עבד שיש לו רשות לרבו עליו קרוי עבד שאין לו רשות לרבו עליו אין קרוי עבד

אמתיה דרבי אבא בר זוטרא אשתבאי - פרקה ההוא עובד כוכבים תרמודאה לשום איתתא

שלחו רבנן ליה לדידיה אי יאות עבדת וניחה לך לאפוקה מרשותי דגוי? שדר לה גיטא דחירותא - היכי דמי:

אי דמצו פרקי לה שהעובד כוכבים רוצה לתתה בדמים - למה לי גיטא דחירותא יפודה לו לשם עבדות!

אי דלא מצו פרקי לה - כי שדר לה גיטא דחירותא מאי הוי הרי כבושה היא בידו! להלן שני תירוצים:

א. דמצו פרקי לה - וכיון דמשדר לה גיטא דחירותא, חבורי מחברי בני העיר אהדדי ופרקי לה אבל לשם עבדות לא היו רוצין, דלית להו דרשב"ג.

ב. דלא מצו פרקי לה - וכיון דמשדר לה גיטא דחירותא מיתלזא באפיה מפני שגילה לכל ששפחת ישראל היתה ומפריק לה ואע"פ דחביבה להן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן הני מילי בצינעא אבל בפרהסיא זילא בהו מילתא ההיא אמתא דהות בפומבדיתא דהוו קא מעבדי בה אינשי איסורא:

לכאורה, יש איסור לפדות אותה דאמר שמואל כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו

יש מחלוקת איזה פתרון יש במקרה הזה, אם אפשר לדחות האיסור, וכיפנא ליה למרה וכתוב לה גיטא דחירותא, או לא, כדלהלן:

א. רבינא אמר כי הא מודה רב יהודה משום מילתא דאיסורא ופודין אותה ונסיב לישראל ומינטר לה.

ב. ואב"י אסור לפדותה - דאפשר דמיחד לה לעבדיה ומנטר לה.

[עד כאן לח עמוד א]

כוכבים בכסף ופר"ת הואיל וכל קניינו של עובד כוכבים בע"ע אבל בעלמא קנינו של עובד כוכבים במשיכה לר' יוחנן דק"ל כוונתיה לגבי ריש לקיש וכיון דאמר ר' יוחנן דבר תורה מעות קונות א"כ לעובד כוכבים במשיכה כדמוכח בפ"ב דבכורות (דף ג.) - אלא צריך לפרש דהכא בחזקה של כבוש מלחמה איירי וכן פר"ח

ק"י תוספות ד"ה המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שיחרור. אין להקשות א"כ לשמואל למה לי שטרא בעבד כנעני לימא ליה באפי תרי זיל (תירוץ) לא מהני הרי את לעצמך שהוא לשון קנין או לשון מחילה בלא שטר ולאנות לשונות צריך שטר, אבל הפקר שמסלק רשותו מעליו מהני לשמואל אפי' בלא שטר:

ניתן לקבל את סיכומי 'שקלא וטריא' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

ק"י תוספות ד"ה בין כך ובין כך ישתעבד כדחזקיה. פירש בקונטרס לרבו ראשון וכן מגיה ר"ת דאי כשפדאו לשם עבד ישתעבד לשני יפיל עצמו לגייסות כדי שירויח לענין מציאה ומתנה דלא קני ליה שני אלא למעשה ידיו ופעמים נמי שהוא שוגא לרבו ראשון מתמול שלשום ומפקיע עצמו ממנו ומיהו נוכל לומר דלא פליג ר' שמעון בן גמליאל אתנא קמא אלא בפדאו לשום בן חורין דמשום דבר מועט לא יפיל עצמו לגייסות:

ק"י תוס' ר"י (דח"י)

ק"י תוספות ד"ה אבל בחזקה לא. פ"י בקונטרס חזקה של עבדות כגון הליבשו הנעילו והרחיצו לרבו וקשה דאפילו ישראל מישאל לא קני עבד עברי אלא בכסף ושטר- וכל קניינו של עובד

גיטין לח

ואי לדמי מאי מפני שהוא כמוכרו לו ! ואי קשיא לוקמה כגון דאמר הרי הוא קדוש לדמי דעכשיו הוא קדוש לימכר ורשותו עליו למכור וכמקדיש קרקע ובהמה טמאה ? תריץ דכיון דשייך בגופו לשון קדושה דעם קדוש כי אמר הרי הוא קדוש לדמי חיילה אגופו למיהוי בן חורין כדקיי"ל במתפסית תמימים לבדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח בכריתות ובתמורה (דף לג) הלכך על כרחך מתני' פליגא למימר דכי אמר הרי הוא קדוש לא לשון עם קדוש הוי אלא לשון הקדש לימכר בדמי

אבל אביי מודה בדין הבא שמותר לפדות **מעשה באשה אחת שחציה שפחה וחציה בת חורין, שמנהג הפקר נהגו בה - וכפו את רבה ועשאה בת חורין - שהרי לא לעבד חזיא ולא לבן חורין חזיא**

עוד מקרה שמותר לשחרר עבדו **מעשה בר' אליעזר שנכנס בבית הכנסת ולא מצא עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה - דמצוה שאני**

ת"ר לעולם בהם תעבדו - רשות דברי רבי ישמעאל.

ר"ע אומר חובה וגם לר"א דלעיל.

ג' דברים נחתי בעלי בתים מנסייהו

1. **דמפקי עבדייהו לחירותא** ועברי בעשה
 2. **ודסיירי נכסייהו בשבתא** שדותיהם מסתכלין בשבת לידע מה הם צריכין.
 3. **ודקבעי סעודתייהו בשבתא בעידן בי מדרשא** כשהחכם דורש דרשות לרבים בשבת והם יושבין בסעודה והיה להם להקדים או לאחר:
- א"ר יוחנן שתי משפחות היו בירושלים אחת קבעה סעודתא בשבתא ואחת קבעה סעודתא בערב שבת** בלילי שבת ואין כאן כבוד שבת, דקיימא לן כבוד יום קודם לכבוד לילה והם היו מתכוונים בשביל ביטול בית המדרש (היתה כוונתם לטובה, שהיו פנויים לשמוע הדרשה, מ"מ נענשו) ^{קנז}. **ואיכא דמפרשי בערב שבת ממש** וכן בכל יום מרוב עושר אבל בהא מיהא איכא איסורא שיכנס לשבת כשהוא שבע בלא תאוה. **ושתייהו נעקרו**

מקדיש עבדו

עבד לא שייך קדושת הגוף קנז, שאינו ראוי למזבח. **יש מחלוקת אמוראים בדעת רב, מה דין של המקדיש עבדו.**

אמר רבה : יצא לחירות, לדמי לא קאמר, דליהוי עם קדוש קאמר

ורב יוסף: לא יצא, לדמי קאמר - אבל המפקיר עבדו יצא לחירות .

מתי שיצא לחרות מ"מ **צריך גט שיחרור -מדאמר רב חייא בר אבין אמר רב אחד זה מקדיש ואחד זה מפקיר יצא לחירות וצריך גט שחרור.**

(קושיא)אמר רבה ומותבין אשמעתין שאמר בדעת רב שיצא לחרות, ולא לדמי קאמר, כדלהלן:

המקדיש נכסיו והיו בהן עבדים - הכלל הוא, שעבד שגופו קנז קונה את עצמו בכסף, אם נתנו לו על מנת שאין לרבו רשות בו, פודה בו את עצמו מיד בעליו וזו דרך שחרור הוא. כשאין גופן קנז, כמו מקדיש עבדו שלא הקדישן אלא לדמו, אין יכולים לשחרר אותו, ואיך עושים:

[ת"ק] אין הגזברין רשאים להוציאן לחירות אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות

רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו הגזבר לו לעצמו, כשם שהוא יכול למכור לאחרים, ובלבד שיתנם דרך מקח וממכר ולא דרך פדיון אלמא המקדיש עבד קדוש לדמיו:

(תירוצ) רב תנא הוא ופליג.

(קושיא) אך כל חרם וגו' מאדם אלו עבדיו ושפחותיו הכנענים, הרי פסוק מפורש נגד רב !

(תירוצ) דאמר לדמי דמיו עלי להקדש, ולא הזכיר עליו שם קדושה.

אבל הברייתא דלעיל **"המקדיש נכסיו"** א"א לתרץ דאמר לדמי - דא"ה אין הגזברים רשאים להוציאן לחירות. **גזברים מאי עבידתייהו** אין להן על הבעלים אלא מעות ! **ותו אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן לחירות - אחרים מאי עבידתייהו ! ותו רבי אומר אומר אני אף הוא נותן דמי עצמו ויוצא מפני שהוא כמוכרו לו -**

קאמר שיהא גופיה קדוש לימכר והשתא פריך שפיר מכל חרם דמיתפסא בהון קדושה לייאסר בהנאה כמו מחרים שאר נכסים ומשני דאמר לדמי שיהיו לימכר ולא מיירי במקדיש בלשון חרם והשתא ניחא דדוקא עבדיו ושפחותיו הכנענים ופריך איך נמי דאמר לדמי ומשני אי הכי גזברין מאי עבידתייהו דאותו שהקדישו לדמיו הוא יפדנו ויהיה שלן שיש לעבד ממונה ואיסורה. האיסורה רק רבו יכול להפקיע - מהרש"א

^{קנז} ברית יעקב.

^{קנז} תוספות ד"ה גופיה לא קדיש. פי' בקונט' שאינו ראוי למזבח ולא לבד"ה לדמי לא קאמר דהיה לו לומר דמי עבדי עלי - **קדוש לימכר לא קאמר** וי"ל כדפירש בקונטרס בסמוך דאפי' אמר כן בהדיא שיהא קדוש לימכר יצא לחירות מידי דהוה אמתפסית תמימים לבדק הבית דאין יוצאין מידי מזבח לעולם. **ונראה לפרש** גופיה לא קדיש פי' לייאסר בהנאה כמו בהמה טמאה שמועלין בה וכן בקרקע אם עקר ממנו חוליא ואפילו במחובר איסורא מיהא איכא לדמי לא